

**UCHWAŁA NR XXXI/206/2018
RADY MIEJSKIEJ W PIOTRKOWIE KUJAWSKIM**

z dnia 25 maja 2018 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Piotrków
Kujawski na lata 2018 - 2027**

Na podstawie art. 18 ust. 1 i ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 994, poz. 1000) oraz art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1769, poz. 1985, z 2018 r. poz. 650, poz. 700) uchwała się, co następuje :

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Piotrków Kujawski na lata 2018 - 2027, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Piotrków Kujawski.

§ 3.

1. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

2. Uchwała podlega ogłoszeniu w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta i Gminy Piotrków Kujawski.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej w Piotrkowie
Kujawskim

Joanna Halina Karmowska

Załącznik
Do Uchwały Nr XXXI/206/2018
Rady Miejskiej
w Piotrkowie Kujawskim
z dnia 25 maja 2018 r.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
MIASTA I GMINY PIOTRKÓW KUJAWSKI
NA LATA 2018 - 2027**

MAJ 2018

SPIS TREŚCI

I. CZĘŚĆ WSTĘPNA	4
1. Wprowadzenie	5
2. Regulacje prawne	6
3. Wartości, zasady, definicje	9
4. Metody badawcze	12
II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	13
1. Charakterystyka gminy	14
1.1. Położenie gminy	14
1.2. Ludność gminy	14
1.3. Oświata, kultura, służba zdrowia	15
2. Diagnoza sytuacji społecznej na terenie gminy Piotrków Kujawski	16
2.1. Kwestia osób bezrobotnych	19
2.2. Ubóstwo	20
2.3. Niepełnosprawność	20
2.4. Uzależnienia	21
2.4.1. Alkoholizm	21
2.4.2. Narkomania	23
2.5. Przemoc w rodzinie	24
2.6. Kwestia przestępczości	25
2.7. Niewydolność opiekuńczo-wychowawcza	26
2.8. Kwestia dziecka	29
2.9. Hierarchia problemów i potrzeb	30
3. Kapitał społeczny Gminy Piotrków Kujawski	31
4. Analiza SWOT	31
4.1. Kwestia osób uzależnionych	32
4.2. Rozwój kadr i służb pomocowych	33
4.3. Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny	34
4.4. Kwestia osób bezrobotnych	35
4.5. Kwestia ludzi starszych	36
4.6. Kwestia osób niepełnosprawnych	37
4.7. Poziom zaspokajania potrzeb uznanych za podstawowe	38
5. Podsumowanie części diagnostycznej	38

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	40
1. Misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	41
2. Cele strategiczne	42
3. Ekonomia społeczna w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Piotrków Kujawski	47
4. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Piotrków Kujawski	48
5. Źródło finansowania	49
6. Monitorowanie i ocena realizacji Strategii (ewaluacja)	49

I. CZĘŚĆ WSTĘPNA

W części wstępnej zawarte zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią.

1. Wprowadzenie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych należy do najważniejszych dokumentów wyznaczających kierunki polityki społecznej w gminie. Strategie tworzone są w wieloletniej perspektywie, dlatego też koncentrują się nie tylko na aktualnych problemach, ale także na tych, które mogą się pojawić w najbliższej przyszłości w gminie. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie.

Dokument charakteryzuje w szczególności rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się problemami społecznymi w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu. Działania będą podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin pozostających na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych zjawiskiem wykluczenia.

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zgodnie z którym: „do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Programowanie strategiczne na poziomie gminy sprzyja postrzeganiu polityki społecznej w kategoriach długookresowych i pozwala na wyznaczanie realnych do osiągnięcia celów i wskaźników, które umożliwią określenie stopnia realizacji tych celów. Prowadzi również do optymalnego wykorzystania zasobów gminy do realizacji założonych celów i prowadzenia efektywnej polityki społecznej. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2018-2027 wpisuje się i odnosi do kanonu dokumentów polityki społecznej w wymiarze europejskim i krajowym.

2. Regulacje prawne

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Piotrków Kujawski na lata 2018 – 2027 oraz jej wdrażanie jest zgodne z przepisami prawa, do których należą:

1. Ustawa o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1769 z późn. zm.)

Ustawa definiuje warunki prawne i organizację systemu pomocy społecznej, tj. zadania w zakresie pomocy społecznej; rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania; organizację pomocy społecznej; zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej. Dokument określa pomoc społeczną jako instytucję umożliwiającą wyjście z trudnych sytuacji życiowych tym osobom, rodzinom, które nie są w stanie wykorzystać własnych zasobów czy predyspozycji ze względu na niemożność samodzielnego przezwyciężenia problemów w życiu codziennym.

2. Ustawa o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1952 z późn. zm.)

Ustawa określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń. Świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego, świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka oraz świadczenie rodzicielskie. Świadczenia rodzinne i koszty ich obsługi (3% z budżetu państwa, a w przypadku świadczeń rodzicielskich 30 zł od wydanej decyzji administracyjnej), składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne są finansowane w formie dotacji z budżetu państwa.

3. Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1851 z późn. zm.)

Ustawa określa warunki nabywania prawa do świadczenia wychowawczego oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tego świadczenia. Świadczenie wychowawcze oraz koszty jego obsługi (1,5%) finansowane są w formie dotacji z budżetu państwa.

4. Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 489 z późn. zm.)

Z dniem 1 października 2008 r. weszła w życie ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, zastępując tym samym realizację ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. Nr 86, poz.

732 z późn. zm.). Pozwoliło to na rozszerzenie katalogu osób uprawnionych do świadczeń wypłaconych w przypadku bezskutecznej egzekucji, uproszczenie i zmniejszenie procedur administracyjnych związanych ze stosowaniem ustawy, bardziej racjonalne funkcjonowanie organów działających na jej podstawie oraz podejmowanie działań wobec dłużników alimentacyjnych, mających na celu efektywne odzyskiwanie przez budżet państwa należności Skarbu Państwa powstałych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego i zmierzających do skutecznej egzekucji alimentów.

Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów określa zasady pomocy państwa osobom uprawnionym do alimentów na podstawie tytułu wykonawczego w przypadku bezskuteczności egzekucji, warunki nabywania prawa do świadczeń pieniężnych wypłaconych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, zwanych dalej „świadczeniami z funduszu alimentacyjnego”, zasady i tryb postępowania w sprawach przyznawania i wypłacania świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz działania podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych.

5. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 998)

Ustawa określa zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków, zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

6. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390)

Przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej. Władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności. W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie w/w ustawa określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

7. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r., poz. 487 z późn. zm.)

Rozwiązywanie problemów alkoholowych zakłada, że większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Zgodnie z art. 4 ust. 1

„prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań gminy”.

8. Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2017 r., poz. 783 z późn. zm.)

Ustawa określa zasady i tryb postępowania w zakresie przeciwdziałania narkomanii, a także zadania i uprawnienia organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów w zakresie przeciwdziałania naruszeniom prawa dotyczącego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii. Przeciwdziałanie narkomanii realizuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej m.in. poprzez:

- działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną;
- leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych;
- ograniczenie szkód zdrowotnych i społecznych;
- nadzór nad substancjami, których używanie może prowadzić do narkomanii.

9. Ustawa o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1828)

Ustawa ta stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Ustawa ma zastosowanie do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych od alkoholu w procesie leczenia, osób uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, osób chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, byłych więźniów oraz uchodźców, którzy podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. Drugą formą pomocy przewidzianej w ustawie jest wsparcie zatrudnienia osób, które uległy wykluczeniu społecznemu.

10. Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1817 z późn. zm.)

Ustawa ta wprowadza kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce. Obszary, które reguluje ustawa to prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego), uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego, nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego, wolontariat.

11. Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1065 z późn. zm.)

Ustawa określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej są realizowane przez instytucje rynku pracy działające w celu pełnego i produktywnego zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich, osiągnięcia wysokiej jakości pracy, wzmocnienia integracji oraz solidarności społecznej.

3. Wartości, zasady, definicje

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich eliminuje (odrzuca jako złe, czyli traktuje je jako „antywartości”), inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności. Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie.

Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in.: ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, a uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami

budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. Zasada samopomocy – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych, zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.

2. Zasada przeczności – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.

3. Zasada solidarności społecznej – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.

4. Zasada pomocniczości – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.

5. Zasada partycypacji – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.

6. Zasada samorządności – stanowi realizację takich wartości jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.

7. Zasada dobra wspólnego – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.

8. Zasada wielosektorowości – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzysząc temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup

- społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jakim funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Przyjmuje się, że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia - od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe, po skalę ogólnopaństwową czy międzynarodową.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych;
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych;

- dysfunkcjonalność instytucji społecznych;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności. Podejmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

4. Metody badawcze

Opracowanie prezentowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Piotrków Kujawski odbyło się w oparciu o następujące metody badawcze:

- analizę materiałów zastanych, czyli informacji zgromadzonych w celach administracyjnych, udostępnionych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej do zaobserwowania ilości osób korzystających z MGOPS,
- wywiady swobodne z pracownikami MGOPS, umożliwiające zestawienie danych liczbowych z pracą Ośrodka i bezpośrednimi kontaktami z klientami,
- dane statystyczne wykorzystane do analizy struktury demograficznej w gminie,
- dane statystyczne udostępnione przez Posterunek Policji w Piotrkowie Kujawskim, umożliwiające oszacowanie skali przemocy w rodzinie i przestępczości,
- ankietę przeprowadzoną wśród mieszkańców gminy.

II. CZEŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet.

1. Charakterystyka gminy

1.1. Położenie gminy

Gmina Piotrków Kujawski jest gminą miejsko-wiejską, należącą do powiatu radziejowskiego, leżącą w południowej części województwa kujawsko-pomorskiego, na granicy z województwem wielkopolskim, zajmującą obszar 138,62 km². Do gminy oprócz miasta Piotrków Kujawski należy 47 miejscowości, z których wyodrębnione zostały 23 sołectwa.

1.2. Ludność gminy

Ludność gminy utrzymuje się przede wszystkim z rolnictwa oraz działalności gospodarczej w zakresie drobnego handlu, usług, budownictwa, transportu, przetwórstwa rolnego, oświaty i ochrony zdrowia.

Tabela 1. Mieszkańcy gminy Piotrków Kujawski - dane własne Ewidencja Ludności Piotrków Kujawski (dane UMiG - Ewidencja Ludności)

Mieszkańcy gminy Piotrków Kujawski (w osobach)				
Rok	2014	2015	2016	2017
Ogółem	9 437	9 426	9 370	9 388
Kobiety				
Ogółem	4 786	4 781	4 756	4 935
Wiek 0-17	892	884	860	856
Wiek 18-59	2 788	2 750	2 740	2857
Wiek 60 lat i więcej	1 106	1 147	1 156	1 222
Mężczyźni				
Ogółem	4 651	4 645	4 614	4778
Wiek 0-17	839	823	796	865
Wiek 18-64	3 273	3 257	3 243	3291
Wiek 65 lat i więcej	539	565	575	622

Jak wynika z analizy powyższej tabeli w Gminie Piotrków Kujawski utrzymuje się w miarę stała liczba ludności. Gmina Piotrków Kujawski staje się populacją starzejącą się. Jest to warunkowane zarówno przedłużającym się wiekiem życia, jak i obniżającą się liczbą urodzeń.

1.3. Oświata, kultura, służba zdrowia

Na terenie gminy funkcjonują trzy publiczne szkoły podstawowe, Społeczna Branżowa Szkoła Zawodowa oraz Przedszkole Samorządowe.

Do wyznaczenia rytmu życia intelektualnego i kulturalnego na terenie gminy Piotrków Kujawski została powołana Biblioteka i Ośrodek Kultury (BiOK). Jest on ważnym organizatorem licznych imprez i przedsięwzięć kulturalnych, a także koordynatorem większości pozostałych imprez odbywających się na terenie gminy.

Ponadto na terenie gminy działają dwa Kluby Seniora oraz Zespół Folklorystyczny „Piotrkowianie”. Klub Seniora „POLONEZ” w swoim działaniu dąży do realizacji ważnych celów, m.in. poprawienia warunków socjalno-bytowych oraz uczestniczenia w życiu społecznym, kulturalnym i artystycznym emerytów, rencistów, inwalidów.

Klub Seniora „ZŁOTA JESIEN” w Piotrkowie Kujawskim jako stowarzyszenie posiada osobowość

prawną i został zarejestrowany w Sądzie Rejonowym w Toruniu. Klub swoją siedzibę ma w budynku BiOK, posiada swoje władze oraz Statut. Członkowie Klubu raz w tygodniu odbywają spotkania, na których m. in. przygotowują repertuar dla funkcjonującego zespołu artystycznego. Zespół artystyczny Klubu uświetnia swoimi występami imprezy organizowane przez różne organizacje i instytucje kultury. Oprócz działalności kulturalnej prowadzona jest działalność krajoznawczo-turystyczna. Kluby liczą 74 członków.

Zespół Folklorystyczny „PIOTRKOWIANIE” czynnie uczestniczy w wydarzeniach organizowanych przez Bibliotekę i Ośrodek Kultury. Cyklicznie bierze udział w spotkaniach o tematyce folklorystycznej oraz w przeglądach i konkursach. Udziela się również w kościele z okazji świąt.

W mieście i gminie funkcjonują również Dom Pomocy Społecznej oraz Warsztaty Terapii Zajęciowej.

Mieszkańcy mają zapewnioną opiekę zdrowotną w trzech niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej oraz dwóch gabinetach stomatologicznych.

2. Diagnoza sytuacji społecznej na terenie gminy Piotrków Kujawski

Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2 ust. 1).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3 ust. 1).

Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;

- 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizmu i narkomanii;
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy odpowiedzialny jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piotrkowie Kujawskim. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług);
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Liczba rodzin korzystających z pomocy Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2015-2017 kształtowała się następująco:

Tabela 2. Rodziny objęte pomocą Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piotrkowie Kujawskim (dane własne)

Rok	2015	2016	2017
Liczba rodzin	462	452	426
Liczba osób w rodzinie	1220	1085	998

Jak wynika z danych powyżej liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej systematycznie spada. W roku 2015 pomocą społeczną objęto ogółem 1.220 osób, w roku następnym 1.085, a w 2017 roku liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej spadła do poziomu 998 osób. W danych zaprezentowanych poniżej w szczególności wskazano dane dotyczące osób i rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia oraz ilości przyznanych świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Szczegółowo zostały ukazane powody udzielenia pomocy i wsparcia, m.in. ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność, bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa i inne.

Świadczenia pomocy społecznej udzielane są na zasadzie pomocniczości, co wskazuje na istnienie pewnej powinności społeczeństwa w odniesieniu do ludzi, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji

zyciowej. Sytuacja ta może polegać na przykład na braku pracy zarobkowej, złej sytuacji zdrowotnej czy mieszkaniowej. Adresatami pomocy są przede wszystkim osoby i rodziny nie posiadające wystarczających środków finansowych na zaspokojenie elementarnych potrzeb.

Spośród osób korzystających z pomocy społecznej znaczną większość stanowią kobiety w różnym przedziale wiekowym jak również osoby w wieku produkcyjnym. Najmłodszy mieszkańcy gminy w wieku 0-17 lat nadal stanowią drugą dużą grupę świadczeniobiorców, mimo że w 2016 roku odnotowano spadek liczby dzieci korzystających z szerokiego zakresu świadczeń realizowanego w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania.

Z analizy danych zawartych w poniższej tabeli wynika, iż nastąpił znaczny spadek liczby osób, którym przyznano świadczenia pieniężne i niepieniężne.

Tabela 3. Dane o korzystających z pomocy społecznej w gminie Piotrków Kujawski (dane własne)

OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE			
ROK	2015	2016	2017
Liczba osób	735	680	624
w tym: długotrwale korzystające	423	358	262
Wiek 0-17	293	250	153
Wiek produkcyjny	359	349	354
Wiek poprodukcyjny	83	79	117
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE PIENIĘŻNE			
Liczba osób ogółem	439	419	397
Liczba rodzin	423	407	388
Liczba osób w rodzinach	1066	910	863
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE NIEPIENIĘŻNE			
Liczba osób ogółem	302	269	235
Liczba rodzin	166	154	135
Liczba osób w rodzinach	689	598	502

2.1. Kwestia osób bezrobotnych

Bezrobocie jest dominującym problemem utrudniającym lub uniemożliwiającym prawidłowe funkcjonowanie osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się doubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego np. z powodu niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Tabela 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piotrkowie Kujawskim z powodu bezrobocia (dane własne)

Rok	2015	2016	2017
Liczba rodzin	281	267	234

Liczba osób w rodzinach	833	732	654
--------------------------------	-----	-----	-----

2.2. Ubóstwo

Ubóstwo jako zjawisko społeczne przybiera różne formy. Zawsze występuje z innymi problemami, z którymi rodzina sobie nie radzi. Podstawowym źródłem ubóstwa są niedostateczne i niesystematyczne dochody. Niestety często są potęgowane innymi przyczynami, które łącznie marginalizują społecznie, wykluczają ze społeczności. Rodziny żyjące na pograniczu ubóstwa nie są w stanie zabezpieczyć swoich elementarnych potrzeb, co powoduje, że rodzina nie spełnia swoich najważniejszych funkcji, a przede wszystkim nie umożliwia startu życiowego młodszemu pokoleniu. Utrwalanie się biedy powoduje zmianę stylu życia rodziny oraz przyczynia się do powstania wielu niekorzystnych zjawisk jak zaniedbania w opiece i wychowaniu, alkoholizm, przemoc w rodzinie, przestępczość. Szybkie wykrywanie i docieranie do rodziny czy osób znajdujących się na skraju ubóstwa, a następnie praca socjalna, przyczynia się do zapobiegania utrwalaniu się postaw bierności bądź roszczeniowości.

Tabela 5. Pomoc Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piotrkowie Kujawskim osobom dotkniętym ubóstwem (dane własne)

Rok	2015	2016	2017
Liczba rodzin	61	60	52
Liczba osób w rodzinach	168	151	128

2.3. Niepełnosprawność

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem współcześnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych czy fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym nie należy łączyć ograniczeń doświadczanych przez osoby

niepełnosprawne z niepełnosprawnością jako taką, ale należy je skojarzyć z niezdolnością społeczeństwa do stworzenia równych szans dla wszystkich obywateli. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw. Niepełnosprawność uderza najbardziej w finansową i emocjonalną stronę rodziny. Rodzina wymaga zindywidualizowanych i dostosowanych do jej potrzeb form pomocy. Wzmocnienia wymaga sama rodzina, ponieważ ona zapewnia wszechstronnie i w sposób ciągły możliwości poznawania uczucia miłości, potrzeb wolności i religijności. To właśnie rodzina, niezależnie od charakteru dokonujących się zmian w życiu społecznym, z natury broni godności oraz podmiotowości prawnej swoich członków.

Tabela 6. Pomoc udzielona przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piotrkowie Kujawskim z powodu niepełnosprawności (dane własne)

Rok	2015	2016	2017
Liczba rodzin	184	177	170
Liczba osób w rodzinach	443	405	382

2.4. Uzależnienia

2.4.1. Alkoholizm

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu.

Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują alkoholizm jako poważny problem społeczny. Spośród wszystkich rodzin objętych wsparciem przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piotrkowie Kujawskim w 2017 roku, 34 rodziny ubiegające się o pomoc, swą trudną sytuację życiową, oprócz innych przyczyn, tłumaczyło problemem alkoholowym.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz działania podejmowane przez Miejsko-Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień. W 2017 roku Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjęła 16 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych, natomiast 4 sprawy skierowano do Sądu o przymusowe leczenie odwykowe.

Na terenie gminy funkcjonuje Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz sprawców i ofiar przemocy domowej. W 2017 roku terapeuta udzielił 182 porady i sesje terapeutyczne dla 45 osób. Po raz pierwszy w 2017 roku na konsultacje zgłosiło się 14 osób uzależnionych i 10 osób współuzależnionych. Osoby współuzależnione to również osoby doświadczające przemocy domowej ze strony swoich współmałżonków, którzy w większości są osobami uzależnionymi od alkoholu. Osoby uczestniczące w terapii jak i zgłaszające się na konsultacje są głównie kierowane przez pracowników socjalnych, Gminny Zespół Interdyscyplinarny oraz Miejsko-Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Systematycznie, raz w tygodniu, odbywają się również otwarte spotkania grupy wsparcia „Przebudzenie”, w których średnio uczestniczy 10 osób.

Tabela 7. Pomoc udzielona przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piotrkowie Kujawskim z powodu alkoholizmu (dane własne)

Rok	2015	2016	2017
Liczba rodzin	34	33	34
Liczba osób w rodzinach	75	78	76

2.4.2. Narkomania

Narkotyki to substancja pochodzenia roślinnego lub syntetycznego, mogąca powodować euforię, uspokojenie, zniesienie bólu, odurzenie i głęboki sen. Uzależnienie od tego typu substancji nazywamy narkomanią.

Większość narkotyków powoduje uzależnienia objawiające się chorobliwym, nieodpartym pociąganiem organizmu do ich zażywania. Konieczność ta wynika na początku z oczekiwania przyjemnych efektów, później wiąże się z nadzieją uniknięcia przykrych objawów braku środka w organizmie. Jest to uzależnienie psychiczne.

Problem narkotyków w gminie Piotrków Kujawski jest zjawiskiem mniej powszechnym. Zdecydowana większość ankietowanych nie zażywa narkotyków.

Niepokojący jest łatwy dostęp dzieci i młodzieży do substancji psychoaktywnych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Stosunkowo często młode osoby mają swój pierwszy kontakt z używkami w szkole, co powinno uczulić nauczycieli na tę kwestię. Na uwagę zasługuje fakt, że rodzice często nie zauważają, że ich dzieci są pod wpływem alkoholu lub narkotyków. Uzyskane wyniki powinny zaalarmować rodziców i opiekunów, żeby poświęcili swoim dzieciom więcej uwagi i nie zapomnieli o odpowiedzialności, jaką za nie ponoszą.

Aby eliminować niekorzystny wpływ uzależnień na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań profilaktycznych oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalone corocznie przez Radę Miejską programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, a także prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii.

Tabela 8. Osoby uzależnione od narkotyków objęte pomocą Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piotrkowie Kujawskim (dane własne)

Rok	2015	2016	2017
Liczba rodzin	1	2	0
Liczba osób w rodzinach	1	2	0

2.5. Przemoc w rodzinie

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przemoc należy rozumieć jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste (osób najbliższych, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienie i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc we wszystkich przejawach, a więc fizyczna, psychiczna czy seksualna, narusza godność człowieka, jego prawo do nietykalności i wolności osobistej, wywołuje ból i cierpienie. Ujawnienie przemocy następuje często w dramatycznych okolicznościach, w czasie awantur domowych kończących się interwencją Policji. Obecność przemocy w życiu rodziny często pozostaje bez reakcji z zewnątrz z wielu powodów, m.in.:

- obawą przed szykanowaniem ze strony sprawcy przemocy;
- niechęcią do ingerowania w życie sąsiadów;
- wycofywaniem przez ofiary przemocy wniosków o ukaranie sprawcy;
- tradycyjnym pojęciem wychowania przez stosowanie przemocy wobec dzieci traktowanym jako zasłużona kara dla ofiary.

Zjawisko przemocy jest problemem środowiskowym. Zawodowe służby socjalne wizytujące i obserwujące środowiska rodzinne ustalają występowanie różnorodnych form przemocy - od zaniedbań do przemocy fizycznej.

W celu realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, na terenie gminy Piotrków Kujawski został powołany Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy. Zadaniem zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań przedstawicieli różnych podmiotów i specjalistów z zakresu przeciwdziałania przemocy.

Do głównych zadań Zespołu należy:

1. ocena sytuacji problemowej osoby indywidualnej, rodziny, grup problemowych lub środowiska znajdujących się w sytuacji kryzysowej i wypracowanie sposobu postępowania, który będzie miał na celu przywrócenie integralności rodziny, bądź środowiska oraz możliwości realizowania ich funkcji, a także podejmowanie działań w tym celu przewidzianych przepisami prawa;
2. udzielanie pomocy, a w zależności od potrzeb, poradnictwa socjalnego, prawnego, psychologicznego osobom, rodzinom, grupom problemowym i środowisku, które mają

- trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów;
3. podejmowanie interwencji w przypadku przemocy domowej i uruchamianie procedur mających na celu jej powstrzymanie;
 4. udzielanie pomocy dzieciom doświadczającym i będącym świadkami przemocy w rodzinie;
 5. podejmowanie wspólnych działań w ramach procedury „Niebieska Karta”.

Na terenie gminy Piotrków Kujawski zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” realizują:

- Policja;
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- placówki oświatowe;
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy.

Diagnoza przemocy w rodzinie na terenie gminy może opierać się jedynie na danych uzyskanych od jednostki Policji oraz Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, które nadal są głównymi instytucjami realizującymi procedurę Niebieskiej Karty.

Z posiadanych danych wynika, że w 2015 roku wpłynęło 15 Niebieskich Kart, w roku 2016 - 32, natomiast w roku 2017 - 18. Wszystkie zostały założone przez Policję.

Z powodu przemocy pomocą społeczną w 2015 roku została objęta 1 rodzina, w 2016 roku 1 rodzina i w 2017 roku również 1 rodzina.

2.6. Kwestia przestępczości

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwe piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy.

Na terenie gminy funkcjonuje Posterunek Policji z siedzibą w Piotrkowie Kujawskim, aktualnie posiadający stan etatowy: kierownika, jednego pracownika dochodzeniowo - śledczego, czterech pracowników interwencyjnych oraz dwóch dzielnicowych.

W okresie letnim powoływana jest nieetatowa grupa wodna w składzie dwóch funkcjonariuszy.

Tabela 9. Przestępczość na terenie gminy - dane na koniec 2017 r. – (dane Posterunku Policji w Piotrkowie Kujawskim)

Przestępczość na terenie gminy - dane na koniec 2017 r.				
Kwalifikacja prawna	Dochodzenia wszczęte	Sprawy stwierdzone	Sprawy wykryte	Wskaźnik wykrywalności (%)
Ogółem	85	105	92	87,6
kryminalne	45	45	37	82,2
gospodarcze	12	12	7	58,3
przeciwko życiu	16	16	16	100
przeciwko mieniu	12	12	4	33

Na terenie działania Posterunku ogólnie w 2017 roku odnotowano 943 interwencje, z czego 18 stanowiły interwencje domowe. Wystawiono również 343 mandaty karne dotyczące wykroczeń drogowych, wystosowano 63 wnioski do sądu, zatrzymano 35 osób, w tym 28 do wytrzeźwienia, zastosowano 1.684 innych środków oddziaływania poza karnego.

Ponadto w 2017 roku dzielnicowi przeprowadzili 202 spotkania ze społeczeństwem gminy, które miały charakter informacyjny i prewencyjny. Posterunek Policji współpracuje ze wszystkimi szkołami na terenie gminy oraz Miejsko-Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

2.7. Niewydolność opiekuńczo-wychowawcza

Rodzina jako podstawowa komórka życia społecznego jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym dziecka. W rodzinie dziecko zdobywa pierwsze doświadczenia, doznaje pierwszych odczuć emocjonalnych, przyswaja sobie obowiązujące wzorce i zasady współżycia, a także utożsamia się ze swoim najbliższym otoczeniem, szukając w nim miejsca dla siebie. Rodzina jest szczególnym środowiskiem, nieporównywalnym z innymi środowiskami życia, pracy czy zabawy. Jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka.

Jednak nie w każdym domu rodzina spełnia te wartości. Dla wielu dom kojarzy się z zagrożeniem, brakiem poczucia bezpieczeństwa, cierpieniem. Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodziny, którym często towarzyszy problem ubóstwa czy długotrwałego bezrobocia. Dzieci dorastające w domach, w których występuje przemoc, cierpią nie tylko wtedy,

kiedy doznają przemocy bezpośrednio, również wtedy, kiedy są świadkami przemocy dorosłych. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Obowiązek ten jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zapewnia się wsparcie, które w szczególności polega na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie, by móc eliminować negatywne zachowania w stosunku do poszczególnych członków rodziny;
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- pomocy w integracji rodziny i odbudowywaniu więzi rodzinnych;
- dążeniu do reintegracji rodziny.

Pomoc dla rodziny musi być kompleksowa i wielopłaszczyznowa. Zasadnym jest więc adresowanie pomocy dla dziecka, ponieważ ono jest najbardziej narażone na skutki niewydolności opiekuńczo-wychowawczej.

Gmina Piotrków Kujawski zapewnia pełny i swobodny rozwój dla dzieci i młodzieży z rodzin o niskim statusie społeczno-ekonomicznym, poprzez realizację pomocy materialnej o charakterze socjalnym, w ramach której przyznawane są stypendia i zasiłki szkolne. Wsparcie materialne przez gminę obejmuje również dofinansowanie posiłków w szkole oraz dofinansowanie zakupu podręczników.

Na terenie naszej gminy funkcjonuje świetlica opiekuńczo-wychowawcza, która spełnia standardy placówki wsparcia dziennego. Świetlica jest placówką, która działa w najbliższym środowisku lokalnym dziecka. Prowadzi działalność opiekuńczą, poszerzoną o zajęcia o charakterze profilaktyki uzależnień, opiekuńczo-wychowawczym, edukacyjno-terapeutycznym dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych bezrobociem, wielodzietnych, niezaradnych życiowo, patologicznych oraz zagrożonych patologią.

Działania placówki mają na celu wspierać rodzinę w sprawowaniu jej podstawowych funkcji poprzez:

- zapewnienie pomocy rodzinie i dzieciom sprawiającym problemy wychowawcze,

- stałą i systematyczną współpracę z rodzicami dziecka oraz pracownikami socjalnymi w zakresie rozpoznawania sytuacji rodzinnej dziecka,
- łagodzenie niedostatków wychowawczych i eliminowanie zaburzeń zachowania, agresji, przemocy, wulgarności,
- podtrzymywanie więzi dziecka z rodziną,
- dożywanie poprzez zapewnienie jednego posiłku w formie podwieczorku,
- pomoc w nauce,
- organizowanie zabaw i zajęć sportowych,
- wdrażanie do przestrzegania zasad współżycia społecznego,
- kształtowanie właściwego stosunku do pracy i nauki,
- podnoszenie poziomu kultury osobistej.

W ramach działalności świetlicy prowadzona jest indywidualna terapia psychologiczno-pedagogiczna przez specjalistę. W terapii wraz z dzieckiem mogą uczestniczyć także rodzice. Bardzo często zwracają się oni do psychologa w celu uzyskania wsparcia i pomocy w sytuacjach trudnych, związanych przede wszystkim z funkcjonowaniem dziecka w rodzinie i szkole, a także wychodzenia z bezradności i kryzysu życiowego. W 2016 roku w zajęciach świetlicy uczestniczyło 55 dzieci.

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej w zakresie ustalonym ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej mogą otrzymać wsparcie od gminy w formie asystenta rodziny.

Tabela 10. Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piotrkowie Kujawskim, u których występuje bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (dane własne).

Rok	2015	2016	2017
Liczba rodzin	20	15	11
Liczba osób w rodzinach	73	56	38

2.8. Kwestia dziecka

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka zawodowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski;
- pogotowia opiekuńcze;
- domy dziecka;
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży;
- placówki szkolno-wychowawcze, świetlice środowiskowe, zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowywaniu dzieci;
- wioski dziecięce;
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze;
- rodziny zastępcze;
- rodzinne domy dziecka;
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W szkołach na terenie gminy prowadzone są zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Są to zajęcia rewalidacyjne, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne i inne terapeutyczne. Uczniów szkół dosięgają problemy społeczne. Najdotkliwsze z nich to bezrobocie, alkoholizm w rodzinie i nieporadność życiowa rodziców. Opieką pedagoga szkolnego objęci są uczniowie z opiniami i orzeczeniami poradni psychologiczno-pedagogicznej i inni potrzebujący, korzystający z poradni specjalistycznych, uczniowie w trudnej sytuacji materialnej oraz uczniowie z rodzin dysfunkcyjnych.

2.9. Hierarchia problemów i potrzeb

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania.

Na podstawie diagnozy sytuacji społecznej w gminie Piotrków Kujawski przyjęte zostały obszary priorytetowe dla realizowania polityki społecznej w gminie. Priorytetowymi działaniami w sferze przeciwdziałania problemom społecznym na terenie naszej Gminy powinny być:

- przeciwdziałanie skutkom bezrobocia,
- wspieranie rodzin w wypełnianiu ich funkcji społecznych,
- wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży,
- tworzenie warunków sprzyjających aktywizowaniu osób niepełnosprawnych,
- stworzenie systemu wsparcia dla osób starszych,
- rozwijanie kapitału społecznego mieszkańców.

Cele szczegółowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Piotrków Kujawski na lata 2018-2027 oraz wynikające z nich kierunki działań stanowią uszczegółowienie misji, a także mają się przyczynić do rozwiązania problemów społecznych istniejących w gminie. W Strategii zostały określone również cele strategiczne oraz wynikające z nich kierunki działań.

Problemy i potrzeby społeczne gminy Piotrków Kujawski można określić w następujący sposób:

1. Grupy najsłabsze:

- rodziny dysfunkcyjne, uzależnione;
- bezrobotni;
- osoby starsze, niepełnosprawne.

2. Niezbędne potrzeby:

- brak wsparcia dla rodzin dysfunkcyjnych i systemu rozwiązywania problemów grup najsłabszych;
- brak ciągłości i dostępności do edukacji dla osób dorosłych, a w związku z tym mniejsze szanse na rynku pracy.

Przedstawione elementy wpłynęły na kształt zdefiniowanych obszarów w zakresie integracji i rozwiązywania problemów społecznych w gminie. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych oraz wpływające na proces integracji wśród mieszkańców gminy Piotrków Kujawski to osoby i instytucje znajdujące się na terenie gminy, które działają w obszarze polityki społecznej.

3. Kapitał społeczny Gminy Piotrków Kujawski

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

Instytucją oferującą pomoc i wsparcie mieszkańcom gminy jest m.in. Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piotrkowie Kujawskim, którego siedziba znajduje się przy ul. Słoneczna 32. Podmiotem prowadzącym jednostkę jest Urząd Miasta i Gminy w Piotrkowie Kujawskim.

Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej, świadczeniach rodzinnych, dodatkach mieszkaniowych, o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, świadczeniach wychowawczych, o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz o systemie oświaty i m.in. koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno - bytowej i zdrowotnej. Kadra zatrudniona w MGOPS uczestniczy w formach kształcenia i podnoszenia swoich kwalifikacji, do których należy zaliczyć szkolenia oraz warsztaty dotyczące przepisów prawnych związanych z realizacją ustaw.

W gminie Piotrków Kujawski funkcjonuje Stowarzyszenie Rozwoju Miasta i Gminy Piotrków Kujawski, Klub Sportowy oraz Ochotnicza Straż Pożarna.

Samorząd gminy współpracuje z lokalnymi organizacjami sektora pozarządowego, ta współpraca jest uregulowana określonymi aktami prawa miejscowego. Współpraca ta odbywa się w zakresie dofinansowania działalności statutowej organizacji, wsparcia rzeczowego oraz lokalowego.

Obok zasobów ludzkich należy jednak ocenić uwarunkowanie realizacji polityki społecznej poprzez analizę SWOT.

4. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest pożyteczną i coraz częściej stosowaną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych w pracach nad strategią. Jest podstawą do określenia celów strategicznych. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowania sfer społecznych.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego.

Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Przedstawione poniżej czynniki obejmują mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia.

W analizie odniesiono się do kwestii społecznych w gminie:

- **sily** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną;
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną;
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów;
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wyniki prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

4.1. Kwestia osób uzależnionych

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">– odpowiednio przygotowana do pracy z osobami uzależnionymi kadra,– prawidłowo przygotowana baza lokalowa,– funkcjonowanie bazy terapeutycznej,– prawidłowe wykorzystanie środków pochodzących z zezwoleń,– dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,– wymiana doświadczeń między instytucjami zajmującymi się uzależnieniami,– właściwa współpraca z lecznictwem odwykowym,– silna grupa wsparcia (samopomocy),– profilaktyka wśród dzieci i młodzieży szkolnej.	<ul style="list-style-type: none">– brak miejsc pobytu dla ofiar przemocy,– brak zlokalizowanych w gminie organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi,– niewłączanie się społeczności lokalnej w działania pomocowe.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – traktowanie uzależnienia jako problemu społecznego, – współpraca fachowców różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, – istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy. 	<ul style="list-style-type: none"> – nieskuteczne i nieefektywne działania podejmowane na rzecz osób uzależnionych, – niedostatecznie wykorzystany system informacji, – istnienie zjawiska zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

4.2.Rozwój kadr i służb pomocowych

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – wyspecjalizowana kadra pracowników pomocy społecznej w gminie, – wyspecjalizowani pracownicy kompleksowo zajmujący się rodzinami z różnymi problemami, – prowadzenie działań socjalnych z rodziną, – dobrze przygotowana baza lokalowa, – funkcjonowanie na terenie gminy placówki opiekuńczo-wychowawczej. 	<ul style="list-style-type: none"> – przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań, – pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – odpowiednie przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa do potrzeb rynku w zakresie służb pomocy społecznej, – współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty. 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry, – niewystarczające doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej, – ograniczony udział w szkoleniach ze względu na duże koszty.

4.3. Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – współpraca instytucji zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży, – właściwa komunikacja pomiędzy pracownikami sfery rządowej i pozarządowej, – funkcjonowanie na terenie gminy placówki opiekuńczo-wychowawczej, – aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży, – wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci i młodzieży, – prowadzenie przez samorząd działań zapobiegających dysfunkjom rodziny, – wykorzystywanie potencjału zawodowego i naukowego pracowników pomocy społecznej z terenu gminy, – aktywne poszukiwanie środków pozabudżetowych, – odpowiednio przygotowana baza lokalowa. 	<ul style="list-style-type: none"> – nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej oraz specjalistów do pracy z rodziną w systemie pomocy społecznej, – brak zlokalizowanych w gminie placówek resocjalizacyjnych oraz dostatecznej ilości ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie, – brak dostępu do różnorodnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – wzrost znaczenia organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży, – członkostwo Polski w Unii Europejskiej jest szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> – występowanie na terenie gminy zjawisk uzależnienia od pomocy społecznej i wyuczonej bezradności, a także zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, zjawiska rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy

<p>i rodziny,</p> <ul style="list-style-type: none"> – decentralizacja władzy sprzyjająca pomocy społecznej dzieciom i młodzieży, – prowadzenie programów profilaktycznych przez szkoły z terenu gminy. 	<p>w rodzinie i ubóstwa,</p> <ul style="list-style-type: none"> – marginalizacja i alienacja grup i osób, – niewystarczająca opieka medyczna szkół, – niewystarczające środki publiczne, – niewystarczająca oferta szkoleń i doskonań zawodowych w dziedzinie pracy z dziećmi, młodzieżą i rodziną skierowanych do kadry, – brak różnych form spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież, – niski poziom kultury prawnej społeczeństwa, – brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.
---	---

4.4. Kwestia osób bezrobotnych

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – przygotowanie pracowników ośrodka pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> – wysoka skala bezrobocia na terenie gminy (wysokie bezrobocie długotrwałe zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet), – występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia, – brak zlokalizowanych na terenie gminy organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – istnienie lokalnych i regionalnych działań skierowanych do osób długotrwale bezrobotnych, 	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój zjawiska wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych lub/i w układzie

<ul style="list-style-type: none"> – powiązanie programów skierowanych do osób długotrwale bezrobotnych oraz skierowanych na rozwój zasobów ludzkich, rozwój przekwalifikowani i reorganizacji, – wzrost dostępności kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich. 	<p>geograficznym,</p> <ul style="list-style-type: none"> – nie wzrasta mobilność zawodowa, – zjawisko osłabienia instytucji rodzinnych w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem, – istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.
---	--

4.5. Kwestia ludzi starszych

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – określony standard usług dla osób starszych, – dostateczny dostęp dla osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, – profesjonalne przygotowanie kadry w dziedzinie spraw osób starszych, – prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej, – dobra dostępność domów pomocy społecznej, – zmniejszająca się liczba osób oczekujących na umieszczenie w DPS, – możliwość realizowania się osób starszych w organizacjach samopomocowych, – prężna działalność klubu seniora. 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczająca liczba osób zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej, a zajmujących się problematyką osób starszych, – wzrost liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej, – marginalizacja problemów osób starszych, – brak małych form pomocy społecznej dla osób starszych, – zmiana modelu rodziny wielopokoleniowej na jedno-, dwupokoleniową, – brak możliwości kontynuacji aktywności zawodowej przez osoby starsze, – niski poziom życia osób starszych, – niekorzystanie z pomocy wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – dokładne rozpoznanie potrzeb wśród osób starszych, – brak problemu ujawniających się enklaw starości, – niewystępowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych. 	<ul style="list-style-type: none"> – wzrost liczby osób samotnych, – infrastruktura niedostosowana do osób starszych, – migracja ludzi młodych na inne tereny, – postęp medycyny nie wpływa na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych.

4.6. Kwestia osób niepełnosprawnych

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – funkcjonowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej, – zaangażowanie środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy, – rozpowszechnianie w środowisku postaw filantropijnych i charytatywnych, – dostatecznie rozpoznane potrzeby osób niepełnosprawnych w kontekście środowiska lokalnego, – pełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych. 	<ul style="list-style-type: none"> – brak różnorodnych organizacji pozarządowych funkcjonujących w sferze niepełnosprawności, – istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, – nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym, – niedostateczna baza rehabilitacyjna i oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych; edukowanie o rozumieniu ich potrzeb, – upowszechnianie w mediach problematyki niepełnosprawności 	<ul style="list-style-type: none"> – nierównomierne korzystanie ze środków budżetowych i pomocowych, – wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze,

w celu kształtowania pozytywnych postaw.	– nielikwidowanie barier architektonicznych.
--	--

4.7. Poziom zaspokajania potrzeb uznanych za podstawowe

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – istnienie terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych w gminie, – dobrze rozwinięta sieć telekomunikacyjna, wodociągowa, komunikacyjna. 	<ul style="list-style-type: none"> – niewystarczająca sieć mieszkań komunalnych i socjalnych, – niedostatecznie rozwinięta infrastruktura komunalna.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców, – dobre powiązania sieci dróg lokalnych z krajowymi, – rozwój agroturystyki. 	<ul style="list-style-type: none"> – nie zwiększa się dostępność szkół ponadgimnazjalnych, wyższych, – niekorzystne dla komunikacji położenie regionu, – wzrasta patologia spowodowana brakiem pracy.

5. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Dokonując diagnozy problemów społecznych na terenie gminy wyodrębniono najważniejsze obszary priorytetowe dla realizowania polityki społecznej w gminie, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego. Zespół przygotowujący dokument uznał, że należy zaprogramować działania, zmierzające do rozwiązania następujących problemów:

- dysfunkcji opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach wymagających profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się trudności;
- bezrobocia skutecznie uniemożliwiającego realizację celów osobistych i zawodowych, pogłębiającego obszary ubóstwa;
- zapewnienie opieki osobom terminalnie chorym, starszym i niepełnosprawnym, niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania w środowisku;
- uzależnienie od środków psychoaktywnych, które jest problemem społecznym

przyczyniającym się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin oraz zagrażającym młodemu pokoleniu.

Właściwa ocena możliwości lokalnego systemu pomocy społecznej i jego rozwój zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami społecznymi może przyczynić się do skuteczniejszego wspierania mieszkańców. Ograniczona ilość organizacji pozarządowych na terenie gminy skutecznie utrudnia realizację nowatorskich rozwiązań oraz występowanie o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

III. CZEŚĆ PROGRAMOWA

W tej części strategii zawarte są programy szczegółowe polityki i pomocy społecznej, przeznaczone do realizacji na terenie gminy. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

1. Misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2018-2027

**PIOTRKÓW KUJAWSKI GMINĄ ZAPEWNIAJĄCĄ
MIESZKAŃCOM MOŻLIWOŚCI ROZWOJU OSOBISTEGO
I ZAWODOWEGO ORAZ OGRANICZAJĄCĄ
MARGINALIZACJĘ I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE.**

2. CELE STRATEGICZNE

1. Problem:

Dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach wymagających profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się trudności.

Cel strategiczny 1

Budowa zintegrowanego systemu pomocy rodzinie.

Cele szczegółowe:

1. Utrzymanie dziecka w rodzinie:

- pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo w przezwyciężaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez odtworzenie albo wzmocnienie ich funkcji,
- zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami,
- pomoc młodzieży w życiowym usamodzielnieniu poprzez nabycie umiejętności społecznych umożliwiających prawidłową adaptację społeczną oraz integrację ze środowiskiem,
- przeciwdziałanie szerzeniu się postaw destrukcyjnych, agresywnych, aspołecznych w środowisku dzieci i młodzieży.

2. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców z zachowaniem priorytetu prorodzinnych form opieki zastępczej:

- zagwarantowanie dzieciom i młodzieży właściwych warunków opiekuńczo-wychowawczych poprzez umieszczenie w prorodzinnych formach opieki najbardziej zbliżonych do środowiska rodzinnego lub formach instytucjonalnych, odpowiednio do diagnozy dziecka, na czas kryzysu rodziny naturalnej,
- reintegracja rodziny poprzez ponowne podjęcie funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodzinę naturalną dziecka po przezwyciężeniu problemów życiowych, stanowiących przyczynę umieszczenia dziecka poza rodziną oraz odtworzenie i wzmocnienie funkcji rodziny naturalnej.

3. Aktywne rozwiązywanie sytuacji kryzysowej w rodzinie:

- objęcie opieką psychologiczną i pedagogiczną rodziny, w której występuje kryzys,
- wsparcie instytucjonalne rodziny pozostającej w kryzysie.

Kierunki działań:

1. Utrzymanie dziecka w rodzinie:

- pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo w przezwyciężaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez odtworzenie albo wzmocnienie ich funkcji,
- zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami,
- pomoc młodzieży w życiowym usamodzielnieniu poprzez nabycie umiejętności społecznych umożliwiających prawidłową adaptację społeczną oraz integrację ze środowiskiem,
- przeciwdziałanie szerzeniu się postaw destrukcyjnych, agresywnych, aspołecznych w środowisku dzieci i młodzieży.

2. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców z zachowaniem priorytetu prorodzinnych form opieki zastępczej:

- zagwarantowanie dzieciom i młodzieży właściwych warunków opiekuńczo-wychowawczych poprzez umieszczenie w prorodzinnych formach opieki najbardziej zbliżonych do środowiska rodzinnego lub formach instytucjonalnych, odpowiednio do diagnozy dziecka, na czas kryzysu rodziny naturalnej,
- reintegracja rodziny poprzez ponowne podjęcie funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodzinę naturalną dziecka po przezwyciężeniu problemów życiowych stanowiących przyczynę umieszczenia dziecka poza rodziną oraz odtworzenie i wzmocnienie funkcji rodziny naturalnej.

3. Aktywne rozwiązywanie sytuacji kryzysowej w rodzinie:

- objęcie opieką psychologiczną i pedagogiczną rodziny, w której występuje kryzys,
- wsparcie instytucjonalne rodziny pozostającej w kryzysie.

2. Problem:

Bezrobocie skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych pogłębiając obszary ubóstwa.

Cel strategiczny 2

Zwiększenie szans na podjęcie pracy zawodowej i przeciwdziałanie negatywnym skutkom społecznym wynikającym z bezrobocia.

Cele szczegółowe:

1. Integracja zawodowa osób bezrobotnych, łagodzenie skutków bezrobocia oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
2. Przygotowanie i wspieranie bezrobotnego w trakcie poszukiwania pracy.
3. Niwelowanie psychospołecznych skutków bezrobocia osób pozostających bez pracy i ich rodzin.
4. Zwiększanie aktywności i zaangażowania osób bezrobotnych w działaniach służących usamodzielnieniu.
5. Uzyskanie kwalifikacji dostosowanych do sytuacji na rynku pracy.
6. Odbudowa i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych.

Kierunki działań:

1. Budowanie sieci współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Radziejowie w celu monitorowania sytuacji osób bezrobotnych i ich rodzin.
2. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie organizowania szkoleń, staży, robót publicznych, upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego.
3. Praca socjalna - zwiększenie szans na podjęcie zatrudnienia dokonuje się przez odpowiednie przygotowanie klienta do poszukiwania pracy, pomoc w znalezieniu ofert pracy, pośredniczenie w kontaktach z pracodawcami, kontakt z doradcą zawodowym, motywowanie do podjęcia nauki, uczestnictwa w kursach, monitorowanie i wspomaganie osoby bezrobotnej w działaniach służących rozwiązywaniu problemu bezrobocia.

3. Problem:

Zapewnienie opieki osobom terminalnie chorym, starszym i niepełnosprawnym niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania w środowisku.

Cel strategiczny 3

Utrzymanie osób starszych, niepełnosprawnych i chorych jak najdłużej w środowisku zamieszkania lub zapewnienie opieki.

Cele szczegółowe:

1. Integracja społeczna i zawodowa osób chorych, starszych i niepełnosprawnych.

2. Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom wymagającym takiej pomocy, aktywizowanie osób niepełnosprawnych do udziału w życiu społecznym.
3. Usprawnianie osób starszych, niepełnosprawnych.
4. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki swoim najbliższym, wymagającym takiej pomocy.
5. Promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia.

Kierunki działań:

1. Praca socjalna - podejmowanie przez pracowników socjalnych działań mających głównie na celu ułatwienie kontaktów z placówkami służby zdrowia, udzielanie pomocy w korzystaniu z różnych form rehabilitacji leczniczej i społecznej, inicjowanie kontaktów rodzinnych oraz podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodziny w sprawowanie opieki nad osobą wymagającą takiej pomocy, uwrażliwienie społeczności lokalnych na potrzeby osób starszych, niepełnosprawnych, skorzystanie przez osoby starsze i niepełnosprawne z przysługujących uprawnień, np. wyjazdu na turnusy rehabilitacyjne, do sanatorium, w uzyskaniu odpowiedniego sprzętu rehabilitacyjnego itp.
2. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnym.
3. W przypadku wyczerpania wszystkich możliwości zapewnienia opieki w środowisku, umieszczenie osób wymagających całodobowej opieki w zakładach opiekuńczo-leczniczych lub domach pomocy społecznej.
4. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej.

4. Problem:

Uzależnienie od środków psychoaktywnych jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin oraz zagraża młodemu pokoleniu.

Cel strategiczny 4

Sprawy system profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień na terenie gminy.

Cele szczegółowe:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.

2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami już istniejącymi.
4. Przeciwdziałanie przemocy domowej.

Kierunki działań:

1. Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.
2. Współpraca z Punktem Konsultacyjno-Informacyjnym dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i ich Rodzin oraz Ofiar Przemocy Domowej.
3. Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym.
4. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów uzależnień oraz wzmocnienie efektów leczenia.
5. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej w zakresie problematyki uzależnień.
6. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem i narkotykami.

5. Problem:

Właściwa ocena możliwości lokalnego systemu pomocy społecznej i jego rozwój zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami społecznymi może przyczynić się do skuteczniejszego wspierania mieszkańców.

Cel strategiczny 5

Monitoring problemów społecznych oraz rozwój aktywności obywatelskiej.

Cele szczegółowe:

1. Ocena stanu potrzeb społecznych oraz działań funkcjonujących na terenie gminy organizacji pozarządowych.
2. Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Kierunki działań:

1. Systematyczny monitoring problemów społecznych realizowany przez pracowników Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

2. Systematyczna analiza zasobów finansowych przeznaczonych na realizację zadań własnych i zleconych.
3. Coroczne informowanie radnych o istniejących potrzebach i kwestiach społecznych.
4. Analiza świadczonej pomocy ze względu na efektywność i właściwość adresatów.
5. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji przez kadrę pomocy społecznej w celu lepszego rozpoznawania i reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.
6. Systematyczny monitoring istniejących i rozpoczynających się programów celowych i funduszy służący ewentualnemu pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwiązywanie lokalnych potrzeb społecznych.
7. Doskonalenie systemu informacyjnego dotyczącego możliwości udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom gminy, np. poprzez Internet oraz na łamach prasy lokalnej.
8. Kontynuacja systematycznej współpracy samorządu lokalnego z istniejącymi na terenie gminy organizacjami pozarządowymi.
9. Analiza ofert organizacji pozarządowych na terenie powiatu i województwa.
10. Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi o działalności ponadlokalnej i ogólnopolskiej poprzez zaprezentowanie im walorów i możliwości samorealizacji na terenie gminy.
11. Propagowanie idei samopomocy, wolontariatu i obywatelskiego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej.

3. Ekonomia społeczna w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Piotrków Kujawski

Pojęcie ekonomii społecznej jest bardzo szerokie. Stanowi ona jeden ze sposobów określania działalności gospodarczej, która łączy w sobie cele społeczne i ekonomiczne. Zamiennie jest również określana jako gospodarka społeczna lub przedsiębiorczość społeczna. Może być także wykorzystywana jako instrument służący do rozwiązywania problemów społecznych, jak również do kształtowania szeroko rozumianego zrównoważonego rozwoju.

Ekonomia społeczna stanowi sposób na systemową i długofalową współpracę wielosektorową, polegającą na wspólnym przygotowywaniu i realizowaniu działań w oparciu o lokalne plany strategiczne. Uznawana jest za jeden z ważniejszych elementów działań w zakresie walki z ubóstwem i marginalizacją społeczną.

Działania z zakresu ekonomii społecznej podejmowane na terenie gminy Piotrków Kujawski:

- współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Radziejowie – dotycząca osób bezrobotnych i poszukujących pracy;
- współpraca z Warsztatami Terapii Zajęciowej w Nowej Wsi, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Radziejowie i Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – dotycząca osób niepełnosprawnych;
- współpraca z Punktem Konsultacyjno – Informacyjnym dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i ich Rodzin oraz Ofiar Przemocy – dotycząca osób uzależnionych od alkoholu bądź ofiar przemocy;
- współpraca z Poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną w Radziejowie – dotycząca członków rodzin, w których występuje kryzys.

4. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Piotrków Kujawski na lata 2018-2027

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Piotrków Kujawski na lata 2018 – 2027 nie jest zbiorem zamkniętym - wraz z rozpoznawanymi potrzebami możliwe jest projektowanie nowych przedsięwzięć, które będą odpowiedzią na aktualne wyzwania.

W zależności od potrzeb wdrażane i realizowane będą programy i projekty dotyczące poszczególnych obszarów społecznych.

W trakcie realizacji Strategii niektóre działania mogą okazać się niemożliwe do realizacji z powodów zewnętrznych, inne będzie można uzupełniać, bądź poszerzać ich zakres. Okazać się też może, że rzeczywistość zmieniła się do tego stopnia, że zupełnie nowe działania będzie trzeba konstruować i wpisać je do dokumentu.

Strategia jest dokumentem programującym życie społeczności lokalnej, dlatego też została opracowana na poziomie ogólności i stwarza możliwość dostosowywania realizujących działań do zmieniających się zjawisk i problemów społecznych oraz zmian przepisów prawa, które wyznaczają obszary interwencji w polityce społecznej.

Z wyżej wymienionych powodów takie założenie dotyczące Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wydaje się być jak najbardziej uzasadnione i praktyczne.

5. Źródła finansowania

Określone cele i działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Piotrków Kujawski wymagają odpowiednich źródeł finansowania.

Przewidywane źródła finansowania Strategii to: budżet Państwa, budżet Gminy Piotrków Kujawski, środki finansowe pochodzące z funduszy krajowych, m.in. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła.

6. Monitorowanie i ocena realizacji Strategii (ewaluacja)

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Racjonalne ocenianie jakości proponowanych zmian oraz ich sensowności wdrażania będzie możliwe dzięki monitorowaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się istniejące w niej normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzania nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.